

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

Study of the Basic Information Nong Mek Sub-District

Na Chueak District Maha Sarakham Province

นฤเบศร์ บุญเกษม

Naruebet Boonkesom

เจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนคา อำเภอยางทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

Officials of Don Kha Subdistrict Administrative Organization UThong District Suphan Buri Province

*Corresponding Author Email: naruebetboonkesom745@hotmail.com

Received: 9 April 2025

Revised: 23 April 2025

Accepted: 27 April 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายการวิจัย จำนวน 28 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ชนบทที่มีความหลากหลายทางเศรษฐกิจและสังคม ประชากรในตำบลมีจำนวนประมาณ 6,608 คน กระจายอยู่ใน 20 หมู่บ้าน โดยอาชีพหลักของประชากร คือ การเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ และจากการวิจัยยังพบว่า ประกอบด้วย 1) เนื้อที่และอาณาเขตที่ตั้ง มีเนื้อที่ในเขตรับผิดชอบจำนวน 32,639 ไร่ หรือประมาณ 62.17 ตารางกิโลเมตร 2) การการแบ่งเขตการปกครอง แบ่งเขตปกครองออกเป็น 20 หมู่บ้าน 3) ประชากร มีประชากรทั้งสิ้น 6,608 คน 4) สภาพทางเศรษฐกิจ มีธุรกิจในตำบลหนองเม็ก โรงแรม (รีสอร์ท), ปั๊มน้ำมันใหญ่ โรงงานอุตสาหกรรม, โรงสีข้าว 5) ฤดูกาล มีฤดูฝน ฤดูหนาว ฤดูร้อน 6) การคมนาคม ถนนในตำบลหนองเม็ก 5 เส้นทาง 7) การศึกษา จำนวน 10 แห่ง 8) สถาบันและองค์กรทางศาสนา จำนวน 9 แห่ง และ 9) วัฒนธรรมท้องถิ่น (ฮีต 12 คอง 14) คือ ฮีต 12 คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี และคอง 14 คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ 14 ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง

คำสำคัญ: การศึกษา, ข้อมูลพื้นฐาน, จังหวัดมหาสารคาม

Abstract

This research consists purposes were to study of basic information Nong Mek Sub-district Na Chueak District Maha Sarakham Province. is a qualitative research study with research tools including interviews The target group for the study consists of 28 people selected through purposive sampling. The data collected from relevant documents and interviews were analyzed using content analysis. The research findings reveal that

Nong Mek Sub-district Na Chueak District Maha Sarakham Province is a rural area with economic and social diversity. The population of the sub-district is approximately 6,608 people, distributed across 20 villages. The main occupations of the population are agriculture, including rice farming, gardening, and animal husbandry. The research also found the following 1) Area and boundaries: The total area under its jurisdiction is 32,639 rai (about 62.17 square kilometers) 2) Administrative division: The sub-district is divided into 20 villages 3) Population: The total population is 6,608 people. 4) Economic conditions: Businesses in Nong Mek Sub-district include hotels (resorts), large gas stations, industrial factories, and rice mills 5) Seasons: The sub-district has a rainy season, a cool season and a hot season 6) Transportation: There are five main roads in Nong Mek Sub-district 7) Education: There are 10 educational institutions 8) Religious institutions: There are 9 religious institutions and 9) Local culture (Heet 12 Kong 14): Heet 12 refers to the traditions observed by people in the northeastern region during various occasions throughout the twelve months of the year. Kong 14 refers to the 14 principles or guidelines that the general public as well as local administrators should follow as good customs and traditions for the community and society.

Keywords: Study, Basic Information, Maha Sarakham Province

บทนำ

“ชุมชน” (Community) เป็นฐานรากสำคัญที่สะท้อนความต้องการ ปัญหา และศักยภาพในพื้นที่อย่างแท้จริง การพัฒนาใด ๆ ที่ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางจะช่วยให้แนวทางพัฒนาเหมาะสม ตอบโจทย์ และเกิดความยั่งยืน เพราะคนในชุมชนมีความรู้ ภูมิปัญญา และทรัพยากรที่สามารถนำมาสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงได้จริง และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนายังเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง ทำให้โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง ลดการพึ่งพาจากภายนอก และเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งกล่าวได้ว่าหากการพัฒนาใดขาดการยึดโยงกับชุมชนย่อมเสี่ยงที่จะไม่สอดคล้องกับบริบทจริง และอาจไม่เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน เป็นต้น

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน คือ กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดระเบียบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้เข้าใจบริบทโดยรวมอย่างลึกซึ้ง ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้ประกอบด้วย จำนวนประชากร โครงสร้างประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบสาธารณสุข รวมถึงประเด็นปัญหาและศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน การมีข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องและครบถ้วนเป็นรากฐานสำคัญในการวางแผนพัฒนาและดำเนินโครงการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและตรงกับความต้องการของชุมชน อีกทั้ง การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือประชาชนกลุ่มต่าง ๆ การจัดเวทีประชาคม และการศึกษาเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ วิธีการที่เลือกใช้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความจริงและครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในขั้นตอนนี้มีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาต่อไป และเมื่อได้ข้อมูลพื้นฐานแล้ว จำเป็นต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อสรุปภาพรวมของชุมชน เช่น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดต่าง ๆ การวิเคราะห์เหล่านี้จะช่วยให้ผู้วางแผนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถ

กำหนดแนวทางพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ รวมถึงสามารถติดตามและประเมินผลการพัฒนาในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตำบลตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ชนบทที่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายและเป็นพื้นที่ชนบทที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด ด้วยจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 20 หมู่บ้าน และมีประชากรที่ประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ ยังมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชนในบางหมู่บ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงมีความเข้มแข็ง เช่น ประเพณีตามฮีต 12 คอง 14 และการสืบสานศิลปะพื้นบ้านอื่น ๆ พื้นที่ตำบลหนองเม็ก มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เช่น หนองน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและระบบนิเวศสำหรับชุมชน และยังมีบทบาทในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การจักสาน และอาหารพื้นบ้าน ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของภาคอีสานอย่างชัดเจน ส่วนในแง่การพัฒนา ตำบลหนองเม็กมีศักยภาพในการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ตลอดจน การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และแหล่งน้ำ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่อย่างยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก, 2568) สอดคล้องกับอรุณ จิรวรรณกุล (2562) ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในบทความวิจัย พบว่า การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานในบทความวิจัยมีความสำคัญนักวิจัยควรนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่เพียงพอต่อการใช้พิจารณาคุณภาพความน่าเชื่อถือของผลวิจัย และเพียงพอต่อการพิจารณานำผลงานวิจัยไปใช้งาน และสุธาวี กลิ่นอุบล (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโพน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดราชบุรี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโพน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดราชบุรีทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านที่ต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวเขาจีน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้นำชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และคนในชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีชุมชนมีการรวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนจนเกิดเป็นเครือข่ายมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้เข้าใจสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างลึกซึ้ง อันจะเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ทั้งนี้ ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จะช่วยสนับสนุนการวางแผนดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

การบทวนวรรณกรรม

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชนถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในงานพัฒนาชุมชน เนื่องจากช่วยให้เข้าใจสภาพความเป็นอยู่ ปัญหา และศักยภาพของชุมชนอย่างรอบด้าน ข้อมูลพื้นฐานที่นิยามศึกษามักครอบคลุมด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

ทรัพยากรธรรมชาติ และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานมีหลากหลายวิธี เช่น การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีประชาคม และการใช้เอกสารราชการเดิม แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ยังถูกเน้นย้ำในหลายงานวิจัยว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้การเก็บข้อมูลมีความถูกต้อง สมบูรณ์ และส่งเสริมการสร้างความรู้ร่วมกันในกระบวนการพัฒนา จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าข้อมูลพื้นฐานชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนา การติดตาม และการประเมินผลโครงการต่าง ๆ อาทิ สอดคล้องกับเจดีย์ คชฤทธิ์ และหทัยรัตน์ อวมน้อย (2565) ได้ศึกษาเครื่องมือศึกษาชุมชน : ตัวอย่างและข้อสังเกตจากประสบการณ์ทำงานภาคสนาม โดยรวบรวมข้อมูล 5 แบบ คือ 1) ผังเครือญาติ/ครอบครัว 2) แผนที่เดินดิน 3) ผังโครงสร้างชุมชน 4) นาฬิกาชีวิต (บุคคล) และ 5) ต้นไม้ปัญหา ซึ่งผู้เขียนพบคววว่า เครื่องมือศึกษาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการรวบรวมข้อมูลชุมชน เปรียบเสมือนเข็มทิศ ที่จะทำให้ปฏิบัติการชุมชนประสบความสำเร็จได้ เพราะปฏิบัติการมีข้อมูลพื้นฐานชุมชน/บุคคลที่จำเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้อง เหมาะสมกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมโครงการต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เครื่องมือศึกษาชุมชนมีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ สถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น สังคม และโลกที่เคลื่อนไปอย่างไม่หยุดนิ่ง การศึกษาวิเคราะห์หัตถ์ยอดและพัฒนาเครื่องมือศึกษาชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากเครื่องมือศึกษาชุมชนมีประสิทธิภาพย่อมสะท้อนได้ด้วยว่าข้อมูลที่ได้อาจการศึกษาชุมชนนั้นมีความคุณภาพ ถูกต้อง แม่นยำ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งในมิติบุคคล ชุมชน และสังคมวงกว้างได้ สำหรับในมิติของการศึกษาเครื่องมือศึกษาชุมชน นักวิชาการหรือผู้สนใจทั่วไป รวมทั้งปฏิบัติการชุมชน อาจตั้งข้อสังเกตและขยายมุมมองเกี่ยวกับเครื่องมือแต่ละชนิดว่า ทำหน้าที่เหมือนแตกต่างเสริมหรือสนับสนุนต่อยอดกันในอันที่จะทำให้ได้ข้อมูลชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ยิ่งตรงมากขึ้น จึงอาจศึกษาเปรียบเทียบเครื่องมืออื่น ๆ เพื่อพัฒนาให้เครื่องมือมีความคุณภาพมีความ หลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็ผลดีทั้งในเชิงวิชาการและเมื่อนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทชุมชนภาคสนามต่อไป เป็นต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ประชาชนชาวบ้าน และตัวแทนประชาชนในตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น จำนวน 28 คน ทั้งหมดมาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เพื่อการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) อีกทั้ง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ กลั่นกรอง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างข้อคำถาม และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try Out) สัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อแก้ไข ข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้อจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 28 คน และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้อจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ชนบทที่มีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และสังคม ประชากรในตำบลมีจำนวนประมาณ 6,608 คน กระจายอยู่ใน 20 หมู่บ้าน โดยอาชีพหลักของประชากรคือ การเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ ยังมีผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่นนี้ช่วยให้สามารถวางแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ข้อมูลเกิดความชัดเจนสมบูรณ์ผู้วิจัยสามารถจำแนกเป็นรายข้อได้ ดังนี้

1. เนื้อที่และอาณาเขตที่ตั้ง

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอนาเชือก โดยมีระยะทางห่างจากอำเภอนาเชือกประมาณ 5 กิโลเมตร เนื้อที่ตำบลหนองเม็ก มีเนื้อที่ในเขตรับผิดชอบจำนวน 32,639 ไร่ หรือประมาณ 62.17 ตารางกิโลเมตร อาณาเขต ตำบลหนองเม็ก มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง คือ ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตตำบลสำโรง, ตำบลเขาวัว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ทิศใต้มีอาณาเขตติดต่อกับเขตตำบลบ้านดู่ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับเทศบาลตำบลนาเชือก, ตำบลหนองกุง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

2. การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น 20 หมู่บ้าน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก

ภาพที่ ๑ แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของอำเภอนาเชือก
(ที่มา : กรมการปกครอง,พ.ศ.๒๕๖๕)

รูปภาพที่ 1 ภาพที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา: อ้างอิงในสำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, 2564)

3. ประชากร

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีประชากรทั้งสิ้น 6,608 คน โดยแยกเป็นเพศชาย จำนวน 3,270 คน และเพศหญิง จำนวน 3,338 คน และแยกตามจำนวนหมู่บ้าน ได้แก่ 1) บ้านกุดน้ำใส จำนวน 503 คน 2) หนองมะเขือ จำนวน 184 คน 3) หนองเม็ก จำนวน 624 คน 4) อุโป จำนวน 192 คน 5) หนองเฮ จำนวน 542 คน 6) หมากรหม้อ จำนวน 480 คน 7) เหล่าอีหมัน จำนวน 464 คน 8) หนองม่วง จำนวน 319 คน 9) หนองเลา จำนวน 464 คน 10) ชาดน้อย จำนวน 159 คน 11) แสตน้อย จำนวน 72 คน 12) หนองแห่น จำนวน 130 คน 13) โนนเกษตร จำนวน 455 คน 14) เหล่าเหนือ จำนวน 370 คน 15) น้ำอ้อม จำนวน 352 คน 16) หนองเหล็ก จำนวน 283 คน 17) เม็กใหม่พัฒนา จำนวน 226 คน 18) หนองเลาพัฒนา จำนวน 277 คน 19) หนองเลาพัฒนา จำนวน 276 คน 20) ห้วยค้อ จำนวน 236 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก, 2568)

4. สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพด้านเกษตรกรรม คือ ทำนา เมื่อหลังฤดูเก็บเกี่ยวจึงมีการประกอบอาชีพเสริม และส่วนหนึ่งเข้าทำงานในเมือง (คนหนุ่มสาว) ส่วนหนึ่งประกอบอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว เช่น ปลูกมันสำปะหลัง อ้อย ถั่วลิสง แตงโม ข้าวโพด ฯลฯ และนอกจากนั้น ยังมีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มข้าวกล้อง ซึ่งถือเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของตำบลหนองเม็ก และเศรษฐกิจในตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) โรงแรม (รีสอร์ท) 2 แห่ง 2) บัณฑิตขนาดใหญ่ 1 แห่ง 3) บัณฑิตน้ำมัน (ปั๊มหลอด) 6 แห่ง 3) ร้านอาหาร (ขนาดเล็ก) 3 แห่ง 4) โรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่ง และ 5) โรงสีข้าว 28 แห่ง (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก, 2568)

5. ฤดูกาล

ตำบลหนองเม็ก ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตามฤดูกาล จึงสามารถแบ่งฤดูกาลได้เป็น 3 ฤดูกาล ได้แก่ 1) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน เกิดจากอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเคลื่อนเข้ามาจากทะเลจีนใต้ทางอ่าวตังเกี๋ยผ่านประเทศเวียดนาม ลาว เข้ามายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับกระแสลมจากประเทศจีนซึ่งพัดเข้ามาทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือของภาค ซึ่งจะนำเอาอากาศเย็นและแห้งเข้ามา และ 3) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤษภาคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และอ่าวไทย ระยะนี้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะได้รับแสงแดดกล้าที่สุดจึงมีอากาศร้อนและแห้งแล้งมาก

6. การคมนาคม

สภาพถนนในพื้นที่ตำบลหนองเม็กในปัจจุบันมีการก่อสร้างถนนดินเพื่อการเกษตรเพราะการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นการทำเกษตรกรรม จึงมีความจำเป็นต้องมีถนนเพื่อการเกษตรเพื่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร และเป็นการบุกเบิกถนนสายใหม่เพื่อความสะดวก และลดระยะเวลาการเดินทางในเขตพื้นที่ตำบลหนองเม็ก มีการก่อสร้างถนน ประกอบด้วย ถนนในตำบลหนองเม็ก คือ 1) ถนนดินเพื่อการเกษตร 2) ถนนลูกรัง 3) ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก 4) ถนนลาดยาง และ 5) โครงการซ่อมแซมถนนดินถนนลูกรังและถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก, 2568)

7. การศึกษา

ตำบลหนองเม็ก มีแหล่งการศึกษา ได้แก่ 1) โรงเรียนขยายโอกาส 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านกุดน้ำใส 2) โรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง คือ 4.1) โรงเรียนชุมชนบ้านหนองเลา 4.2) โรงเรียนบ้านหนองเม็ก 4.3) โรงเรียนบ้านหมากรหม้อ 4.4) โรงเรียนบ้านหนองแส 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 แห่ง คือ 5.1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองเม็ก 5.2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองแส 5.3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหมากรหม้อ 5.4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าอีหมัน 5.5) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองเลา

8. สถาบันและองค์กรทางศาสนา

ตำบลหนองเม็ก มีสถาบันและองค์กรทางศาสนา จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย 1) วัดบ้านหนองเลา 2) วัดบ้านเหล่าอีหมัน 3) วัดบ้านกุดน้ำใส 4) วัดธรรมภิตาราม 5) วัดราษฎร์สามัคคี 6) วัดบ้านหนองแห่น 7) วัดบ้านหนองเม็ก 8) วัดบ้านอุโป และที่พักสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง คือ อาศรมป่าโคกดินแดง (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก, 2568)

9. วัฒนธรรมท้องถิ่น (ฮีต 12 คอง 14)

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดงามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต 12 คอง 14 ดังนี้

9.1 ฮีต 12 คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี ดังนี้

1) เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จ แล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) สังฆาติเสกได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึง ความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

2) เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระ พุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นา และตอข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสุ่มข้าวแล้ว (ยุ้ง) ข้าว เพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

3) เดือนสาม บุญข้าวจี่ เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกิน เป็นประจำไปถวายพระพุทธเจ้า พาลงคิดว่า ขนมอบข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่ง พระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันข้าวจี่ต่อหน้าทำให้เกิดความปิติใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำข้าวจี่ ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

4) เดือนสี่ บุญพระเวส (บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า พระเวส เป็นสำเนียงของชาวอีสาน ที่มาจากรคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึง พระเวสสันดร การทำบุญพระเวส เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน 13 กัณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอัน ยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้ายก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง 13 กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสสังจะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริย์เมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

5) เดือนห้า บุญสงกรานต์ (บุญสงกรานต์) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้า เริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายนถึงวันที่ 15 เมษายน คำว่า สงกรานต์เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์ จะมีพิธีสงฆ์นำพระพุทธรูปพระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานตลอดทั้ง 3 วัน

6) เดือนหก บุญบั้งไฟ เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝน เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุด บั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญานาค ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการ เชื้ออย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่นที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

7) เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้าน และสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

8) เดือนแปด บุญเข้าพรรษา การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด 3 เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไป พักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาดมีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

9) เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าเป็นช่วงเดือนเก้าผู้ ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ในพิณบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทาน แด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกวาดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ยล่วงลับไปแล้ว

10) เดือนสิบ บุญข้าวสาก (กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้ พระจับเพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าการทำบุญส่ง ล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยวให้กลับสู่แดนของตนในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก (ข้าวเปลือกเหนียวมา คั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว) ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

11) เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา จัดทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจาก บุญเข้าพรรษา ในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง 3 เดือน ดังนั้น ในวันทีครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมาร่วมกันทำพิธีออกวัสสาวรณาวา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่าง พร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อาภาสในช่วงนี้จะ เย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวาดข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาว เพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

12) เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ 3 เดือน งานบุญนี้มี ระยะเวลาทำ ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้ เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงนำ ให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้น เปียกน้ำเปอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผืนเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความ ยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุ แสวงหาผ้าและรับผ้านกฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้ จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐิน เจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ 3 รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปูชายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

9.2 ครอง 14 คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ 14 ข้อ เป็นจารีต ประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ 3 ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และ ผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อ ตัวเองและชาวบ้าน ดังนี้

- 1) เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ให้บริจาคนักผู้มั่งคั่งแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
- 2) อย่ามีความโลภอย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ
- 3) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา
- 4) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
- 5) เมื่อถึงวัน 7, 8 ค่ำ 14, 15 ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผัดทุเรียน
- 6) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
- 7) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ฐูปเทียน สมมาผัว และให้เอาฐูปเทียนถวายพระ
- 8) ถึงวันศีลดับศีลเพ็ง (แรม 14 ค่ำ, ขึ้น 15 ค่ำ) ให้หมื่นตพระมาสดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
- 9) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรมให้มิช้นข้าวตอก ดอกไม้ ฐูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ
- 10) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา
- 11) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)
- 12) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
- 13) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
- 14) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร (สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม, 2564)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

เพื่อการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ชนบทที่มีความหลากหลายทางเศรษฐกิจและสังคม ประชากรในตำบลมีจำนวนประมาณ

6,608 คน กระจายอยู่ใน 20 หมู่บ้าน โดยอาชีพหลักของประชากรคือ การเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ ยังมีผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมเช่นนี้ช่วยให้สามารถวางแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) เนื้อที่และอาณาเขตที่ตั้ง คือ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอนาเชือก โดยมีระยะทางห่างจากอำเภอนาเชือกประมาณ 5 กิโลเมตร เนื้อที่ตำบลหนองเม็ก มีเนื้อที่ในเขตรับผิดชอบจำนวน 32,639 ไร่ หรือประมาณ 62.17 ตารางกิโลเมตร 2) การแบ่งเขตการปกครอง คือ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น 20 หมู่บ้าน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก 3) ประชากร คือ มีประชากรทั้งสิ้น 6,608 คน โดยแยกเป็นเพศชาย จำนวน 3,270 คน และเพศหญิง จำนวน 3,338 คน 4) สภาพทางเศรษฐกิจ คือ คือ ธุรกิจตำบลหนองเม็ก ประกอบด้วย (1) โรงแรม (รีสอร์ท) (2) บัณฑิตใหญ่ 7 แห่ง (3) ร้านอาหาร (ขนาดเล็ก) 3 แห่ง (4) โรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่ง และ (5) โรงสีข้าว 28 แห่ง 5) ฤดูกาล ได้แก่ (1) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน (2) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ และ (3) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤษภาคม 6) การคมนาคม คือ ประกอบด้วย ถนนในตำบลหนองเม็ก คือ (1) ถนนดินเพื่อการเกษตร (2) ถนนลูกรัง (3) ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (4) ถนนลาดยาง และ (5) โครงการซ่อมแซมถนนดินถนนลูกรังและถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก 7) การศึกษา ได้แก่ (1) โรงเรียนขยายโอกาส 1 แห่ง (2) โรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง (3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 แห่ง 8) สถาบันและองค์กรทางศาสนา จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย (1) วัดบ้านหนองเลา (2) วัดบ้านเหล่าอีหมัน (3) วัดบ้านกุดน้ำใส (4) วัดธรรมภิตาราม (5) วัดราษฎร์สามัคคี (6) วัดบ้านหนองแวน (7) วัดบ้านหนองเม็ก (8) วัดบ้านอุโป และที่พักสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง คือ อาศรมป่าโคกดินแดง และ 9) วัฒนธรรมท้องถิ่น (ฮีต 12 คอง 14) คือ ฮีต 12 คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี และ ครอง 14 คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ 14 ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ 3 ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน

สอดคล้องกับชัยมงคล ศิริวารินทร์, จารุณี จันทระเสนา, ประกาศ แสนทอง, พงศธร แสงสี และปณิดา จันทรสงค์ (2563) ได้ศึกษาการศึกษาศักยภาพ สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนาเชือก จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพทั่วไปของชุมชนเป็นที่ราบลุ่ม ประชากรในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลการศึกษาด้านศักยภาพของชุมชน พบว่า หมู่บ้านดงบังหมู่ 1 มีศักยภาพ คือ 1) ชุมชนหมู่บ้านดงบังมีทรัพยากรบุคคลด้านการทอผ้าและตัดเย็บเสื้อผ้า จึงควรพัฒนาศักยภาพด้านการตัดเย็บและออกแบบเสื้อผ้า และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด 2) กลุ่มผู้ประกอบการถดถูตตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศ เป็นแหล่งรองรับแรงงานของชุมชน และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน 3) กลุ่มอาชีพและกลุ่มกองทุน มีศักยภาพในการดำเนินการ และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาด้านสภาพปัญหาของชุมชน พบว่า ชุมชนหมู่บ้านดงบังหมู่ 1 มีสภาพปัญหา คือ (1) การขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร (2) กลุ่มอาชีพสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนได้หลากหลายชนิดแต่ขาดศักยภาพในการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนออกสู่ตลาด (3) ขาดผู้สืบต่อภูมิปัญญาการผลิตกลองยาว ผลการศึกษาด้านความต้องการในการพัฒนาชุมชน พบว่า หมู่บ้านดงบังหมู่ 1 มีความต้องการในการพัฒนา คือ (1) ต้องการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเกษตรแบบครบวงจร (2) ต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และเจตจิตชฤทธิ์ และหทัยรัตน์ อวมมอย (2565) ได้ศึกษาเครื่องมือศึกษาชุมชน : ตัวอย่างและข้อสังเกตจากประสบการณ์ทำงานภาคสนาม

โดยรวบรวมข้อมูล 5 แบบ คือ 1) ผังเครือญาติ/ครอบครัว 2) แผนที่ที่ดิน 3) ผังโครงสร้างชุมชน 4) นาฬิกาชีวิต (บุคคล) และ 5) ต้นไม้ปัญหา ซึ่งผู้เขียนพบว่า เครื่องมือศึกษาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการรวบรวมข้อมูลชุมชน เปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะทำให้ปฏิบัติการชุมชนประสบความสำเร็จได้ เพราะมีข้อมูลพื้นฐานชุมชน/บุคคลที่จำเป็นสำหรับใช้ในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ ข้อมูลจากการศึกษาชุมชนยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ทั้งในมิติบุคคล ชุมชน และสังคมวงกว้างได้

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ มีข้อค้นพบทางวิชาการที่สำคัญหลายประการที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการวางแผนการดำเนินงานในพื้นที่ที่สำคัญ ดังนี้

1. การเชื่อมโยงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่น คือ การศึกษาได้พบว่าชุมชนในตำบลหนองเม็กมีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) เช่น ผ้าไหม และขนมจีน ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นและเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้าน การพัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างรายได้ แต่ยังเป็นการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

2. บทบาทของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต คือ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างถนนและการจัดหาน้ำประปาในตำบลหนองเม็กช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การศึกษาได้ยืนยันว่าโครงสร้างพื้นฐานที่ดีมีความสำคัญในการสร้างการเข้าถึงทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน

3. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา คือ การศึกษาได้พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาชุมชนทำให้โครงการต่าง ๆ มีความสำเร็จมากขึ้น เนื่องจากชุมชนมีความเข้าใจในบริบทและความต้องการของตนเอง ทำให้การพัฒนาไม่เพียงแต่ตอบสนองต่อความต้องการในเชิงเศรษฐกิจ แต่ยังตอบสนองต่อความต้องการทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนด้วย

4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์ คือ ตำบลหนองเม็กมีแหล่งน้ำสำคัญ เช่น อ่างห้วยค้อ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเกษตรและการอุปโภคบริโภค การศึกษาได้พบว่า การมีระบบการจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสามารถช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การขยายการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองเม็กสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ตำบลอื่น ๆ ในอำเภอนาเชือกหรืออำเภอใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลและผลกระทบจากการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ การศึกษานี้อาจช่วยให้เห็นแนวทางการพัฒนาในมิติที่หลากหลายมากขึ้น

1.2 การใช้เทคโนโลยีในการเก็บข้อมูล คือ การนำเทคโนโลยี เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) หรือแอปพลิเคชันมือถือที่สามารถช่วยในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ควรได้รับการพัฒนาและนำมาใช้ในการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์

1.3 การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน คือ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน การมีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกจะช่วยเพิ่มทรัพยากรและทักษะในการพัฒนา รวมถึงการสร้างเครือข่ายสนับสนุนชุมชนให้แข็งแรงยิ่งขึ้น

1.4 การติดตามและประเมินผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ การวิจัยควรมีการวางแผนและจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาในระยะยาว เพื่อให้สามารถวัดผลกระทบจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นและสามารถปรับปรุงการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความเปลี่ยนแปลงของชุมชน

1.5 การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม คือ การวิจัยควรเน้นที่การพัฒนาเชิงยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการน้ำ และการลดผลกระทบจากกิจกรรมทางการเกษตรที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งการศึกษานี้สามารถช่วยสร้างแนวทางการพัฒนาที่มีความยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ ควรศึกษาผลกระทบจากการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผ้าไหมและขนมจีนในเชิงลึก เพื่อดูว่าการส่งเสริมผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีผลต่อการสร้างงาน รายได้ หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างไร และสามารถนำข้อค้นพบไปพัฒนาแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นที่มีความยั่งยืนได้อย่างไร

2.2 การศึกษาผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนา คือ การนำเทคโนโลยี เช่น ระบบข้อมูลภูมิศาสตร์ (GIS) หรือแอปพลิเคชันมือถือ มาใช้ในการพัฒนาและเก็บข้อมูลของชุมชน ควรมีการศึกษผลกระทบและประสิทธิภาพในการใช้งานเทคโนโลยีในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร เช่น ในพื้นที่ชนบท และการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการพัฒนา

2.3 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับชุมชนอื่น คือ ควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตำบลหนองเม็ก เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนาชุมชนในตำบลหนองเม็ก การศึกษานี้จะช่วยสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชนที่มีลักษณะคล้ายกัน และสามารถยกระดับกระบวนการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 การศึกษาผลกระทบจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมความสำเร็จในการพัฒนา ควรศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา เช่น การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน หรือการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นโดยการร่วมมือกันในระดับชุมชน

2.5 การวิจัยด้านการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ คือ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในตำบลหนองเม็ก เช่น การใช้ทรัพยากรน้ำและการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการเกษตร

เอกสารอ้างอิง

- ชัยมงคล ศิริวารินทร์, จารุณี จันทระเสนา, ประกาศ แสนทอง, พงศธร แสงสี และปณิตา จันทร์สงศ์. (2563). การศึกษาศักยภาพสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านดงบัง หมู่ 1 ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารปัญญาภิธาน*, 5(1), 132-145.
- เจตต์ คชฤทธิ์ และหทัยรัตน์ อวมมอย. (2565). เครื่องมือศึกษาชุมชน : ตัวอย่างและข้อสังเกตจากประสบการณ์ทำงานภาคสนาม.

- วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 17(2), 11-22.
- สุธาวี กลิ่นอุบล. (2562). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอบางบาล จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม. (2565). แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลหนองเม็ก ตำบลหนองเม็ก พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570 ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. 2565. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2568, จาก https://mahasarakham.doae.go.th/nachueak/wp-content/uploads/2022/08.pdf?utm_source=chatgpt.com
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก. (2568). ข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2568, จาก <https://nongmeak.go.th/public/>
- อรุณ จิรวรรณกุล. (2562). ข้อมูลพื้นฐานในบทความวิจัย. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28(1), 1-3.